

# NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

FELELŐS SZERKESZTŐ:  
**EMBER KÁROLY**  
KIADÓTULAJDONOS:  
**SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT**

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, VIII. kerület, Szentkirályi-utca 28.

## A nők háborús feladatai a nőkért.

(Körlevél.)

A Szociális Missziótársulat Szeretet-Szövetsége dr. Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök aláírásával a következő körlevelet intézi a nevelés munkásaihoz is:

Mindenfelől a komoly nagy munka kötelessége s a felelősség tudata szól hozzánk. Ez szól hozzánk felülről, hol a jobbmódúak élnek és nyögnek; ez hangzik fel alulról, hol a munkástársadalom rétegei küzdenek. Nekünk mind a két fronton, a felsőn épügy, mint az alsón, sok a dolgunk s hogy mi volna az, arra most nem én magam, hanem két hozzám intézett levél mutasson rá.

Az egyik levelet egy előkelő hölgytől veszem, aki a többi közt így ír: «Kérem, ne vegye rossz néven, hogy zavarom, de le akarok valamit írni, valamit szinte feleletül azokra a buzdításokra, melyeket a Szociális Missziótársulat körleveiben kegyedtől veszek. Méltóságod talán azt hiszi, hogy a háború az embereket jobbakká tette, pedig dehogy tette, nekem legalább az a benyomásom, hogy főleg az asszonyok ellen sok a kifogás. Tisztelet a kivételeknek, de túlsokan vannak, akik szinte úgy érzik, mintha felszabadultak volna s élni akarnak világukat. A férjük küzd és szenved, ők meg mulatnak, — néha a szeparékba is elvetődnek, úgy egymásközt is berúgnak. Az ékszerészek soha annyi aranyeműt s drágakövet el nem adtak, mint most. — A divatot illetően végre kiküszöbölték a szűk, hasított szoknyákat, de most már leányos rövid aljakban járnak, libegő, bő ruhában, mint a futó bolondok; úgy látszik, megtoldják a bőségben, ami kurta a rövidségben! Hát mikor toldjuk meg a hiányos józan érzékünket? Oly szomorú dolog, hogy hangadó, főrangú hölgyeinknek nincsen józlesük és bátorságuk (már van!), hogy megteremtsenek egy pár évre terjedő divatot s hogy a demi-monde-ok után kell iramodnunk, ha a sok kiöltözött hölgy közt nem akarunk úgy festeni, mint valami régi divatkép».

Szívesen teljesítem a levélírónak kívánságát s rámutatok itt a földatra, mely kötelességévé tette a vezető osztályoknak a divat s a rossz ízlés hőbortjával szembezállni! De most hát ki a frontra! A mozgalm megindult — legyen sok, bátor követője a Szociális Missziótársulat nagy táborában is!

Ezzel szembeállítok egy szociális képet az alsó frontról, a társadalmi nyomorúság frontjáról. Onnan ezeket írják: «Nem képzelheti, mennyi tettvágy és

élet izgmozog bennünk s hogy mily célok s terv járnak a fejünkben! Látjuk ugyanis a munkásnők nyomorúságát s sorvasztó nyomorúságát, — látjuk, hogy mint küzdenek szegénykék a folyton félelmetesebben tornyosuló hullámokkal; látjuk a töke kapzsiságát s szívtelességét, mely véruket szívja ki; látjuk sápadt arcukat, melyekre a tüdővész fest ijesztő rózsákat, — ó, látunk, száz és ezer meg ezer számrá szomorú s el-elmerülő emborsorsokat. Azután látjuk ezt a kereszténynek keresztelt, ezt a humanitásnak mondott kultúrát, mely dikciózik, de nem tesz, — melynek éreznie kellene legalább, de ahelyett a statisztikával beéri s vagy közömbös, vagy sóhajtozik. Azalatt az emberanyag vész, a lelkek keserednek, a szívek lázadnak, a gyermekek sorvadnak és — kibontja a fekete látóhatáron vörös zászlaját a szocializmus. Az a szocializmus, mely erkölseiben ép oly állatias, kegyetlen s üres, mint a nyúzó erkölse. — Ez ellentetek közt száll meg minket a tettvágy, — megacélozza lelkünket a bátorság s érzünk valamit abból, amit az apostolok és vértanúk éreztek. Nem csüggedünk, — az ellenséggel síkra szállunk s minél nagyobb a hatalma, annál igyekvőbbek, tanulekonyabbak s szorgalmasabbak akarunk lenni. Harcolunk testvéreinkért harcolunk a munkásnők felszabadításáért, felszabadításáért éhbérek, zsarolás, elnyomás alól! Harcolunk, mert ezt ugyancsak Isten akarja!»

Ime, két levél a két frontról, — a jobb mód s a nyomorúság frontjáról! Ne húzza ki magát senki a kötelesség zászlója alól: itt is törvény az általános védkötelesség. Védjük meg társadalmunkat s testvéreinket!

Budapest, 1916. május hó.

Prohászka Ottokár.

## A faiskolák és a szabadban-tanítás.

Irta: Deák Antal.

Magyarország szerenesetlen ország, mert itt az emberek nem akarják megérteni, hogy:

*Bűnös az az ember, akinek módjában állna és mégsem ültet jāt!*

Továbbá:

*Bűnös az az elüljáró, akinek kötelessége volna — a nép érdekében — a fáültetést szorgalmazni és elhanyagolnia!*

Mert mikor az ember egy fāt elültet a földön, annyi, mintha az Úristen egy új esillagot ragasztana az égre. . . .

Miért van az, hogy vannak községek százával és ezrelékkel, ahol faiskola nincsen. De egyáltalán fa is alig van. Olyan községnek nem volna szabad lenni, ahol legalább egy kezdetleges faiskola ne volna! Mondjuk pár ezer akácia, vagy a vidék talajviszonyainak megfelelő csemetével, azonfölül az általában kedvelt gyümölcsfacsémekkel (alma, körte, szilva, barack, dió, cseresznye, meggy stb.).

Ezeket a faiskolákat kezeltehetné (a község vagy iskolaszék) tanítója által — jutalomdíjért. Ez pedig az eladott csemeték árából szépen megtérülne.

Milyen szép volna, ha minden utat akácia vagy gyümölcsfák szegélyeznének! Ha nem kellene vasott gyermekeknek a tizedik szomszédba járni gyümölcsöt lopni: mert találnak otthon. S mivel maguknak is volna gyümölcsfájuk, hát a másét is jobban megbecsülnék.

Az ilyen kis faiskolák az egész község gondozó szemei, faradozó kezei áldásos közreműködésével növekednének és szolgáltatnak a kis község csemete-szükségletét.

Hiszen szegény, hogy manapság alig juthat kiültetni való csemetéhez az ember. S ha messze vidékről hozat is, 50—60 percentjét a csemetéknek előre föltüzelteti: vagy a gyökerei levet nyomorultak, vagy a rossz burkolás következtében elfagyottak, vagy a hosszú szállítás folytán elsatnyultak s így — hasznavehetetlenek.

A faiskolának kéznél kell lenni.

S mily nagy előny, ha a tanító növendékeit kivezetheti a faiskolába és megtaníthatja őket a fák apolására. Ott aztán mindennap lehet madarak és fák napja s ott könnyen részesülhet a szabadban való tanítás.

A faiskola egy részét ugyanis már *ab ovo* úgy lehet fasítani, hogy pár év múlva árnyékot adjon a szabadban való tanításhoz. És milyen egészen más, ha én azt mondom a fiúnak:

— Miska te, hozz ide egy cseresznyefavirágot és mondd el róla, amit tudsz. . . .

Vagy, ha azt mondom:

— Ott van a falon egy festett kép: olyas valami van ám a valóságban is!

Miska elhiszi, de okosabb általa nem lesz: mert az igazi tanítás és eredményes tanítás csak a természet után történhetik.

Aki tudja, cáfolja meg!

## Reminiscenciák a harctéren.

Küldi: *Urbányi C. József.*

*Északi harctér.* 1916. május 1-én.

Eddig csak az öregeknek volt individuális tudadjunk: a visszaemlékezés. A világháború kiforgatta sarkaiból a világot, ma millió és millió fiatal és javakorbéli férfiúnak lett melankóliába burkolt kincse. Ma is visszaemlékezem. Visszatekintek verőfényes napsugárban, soká hordott hőköpenyt ledobott végtelenül zöld üde pázsiton át rózsaszín szemüveggel a multba. A mai nap épen alkalmas erre. Lelki szemeim elé tárulnak az otthoniak. A magyar nők, gyermekek.

Gyöngyvirággal, ibolyával sietnek a templom felé, hogy hódolatukat bemutassák a Patrona

Hungariának! És éneklük estéről-estére áhítatos lélekkel az otthoniak Hozzá, Anyánkhoz: Tekints kegyes szívvel és irgalmas szemmel, a mi eleink kérelmére, jöjj örökségednek, rettegő népednek, jöjj, kérünk, ó Anyánk! védelmére. Mert belénk ontatott, szívünkbe oltatott eleink vérevel szereteted, azért fenn is marad, soha ki nem szakad, igaz magyar szívből tisztelted! . . . S a régi egyházi dalköltőnek igaza volt. Mert a messze-távoli országokban is, hol nincs pap, nincs templom, nincs harangszó, csak ellenségek allanak szemben, csak a lövészárókba mehet vasárnaponként is a baka s este lágyfuvalmú imára hívó szózat helyett a shrapnellek és gránátok disszonáns hangja sivít el a füle mellett sokszor rémes pusztítással. És itt a visszaemlékezés szárnyán május elsején mire gondolna inkább, mint az eleink vérebe is oltott Mária tiszteletre. Mily boldogság is volt a nap ezer munkája között: tanítás után lopva befutni az Angolkisasszonyok bájos halvány színebe burkolt, művészi izléssel díszített virágillatos, csillagfényes templomába, hol a fehér kárpit előtt álló kegyes Szűz Mária van, kinek szeretetét oltotta szívünkbe-lelkünkbe estéről-estére ékes-szólású Jézustársasági atya. Most a harctéren egészen megváltozott ugyan a helyzet, azért mindez a kedves, lelket magával ragadó külsőség csak emlék, még pedig édes emlék. Sőt több az emléknél, mert ma, május elsején, mint egy tavaszi szellő úgy remegteti meg lényünket az egyházi ének visszhangja. *Te reményesillag vagy éltünk tengerén, átragyogsz minden bű és baj fellegén . . .*

A bűt és bajt így feledjük és áldjuk az Urat az ő kegyeiért. Mi tanítók, kik az életfilozófia és szociológia billentyűit sok változatban végigskáláztuk, eztán is csak azok maradunk, akik voltunk. Tanítunk, tanácsokat osztogatunk, reményt öntünk, bátorítjuk a csüggedőket és a jobb jövő reményének halványan pislogó mécsesét élesztjük itt a földalatti üregekben is. A görög közmondás szerint: kiket a Gondviselés meg akart venni, azokat az embereket tette tanítókká! Ma a háborúban a tanító az isteni Gondviselés áldása! . . . Ha valaki figyelő szemmel kísérné a rezerve tisztek viselkedését a hadseregben, nem látna nagy különbséget a nép jogait védő ügyvéd és a szigoruan gondolkozó bankfia között; a művész nem jár itt álarccal, de a tanítót hamarosan föl lehet ismerni. A baka szereti, örül a szíve, a leke, ha jön a tanító úr, ki ügyes-bajos dolgai után érdeklődik s akin csak lehet, segít, akárcsak a 999 §-ból álló kézi jogitanácsadó. Ir kérvényt a szolgabíróhoz, a hadkiegészítő-parancsnoksághoz, az előjárósághoz és mindenhová, ahol az otthonmaradt árvákon segíthet. S ezen tevékenysége a legritkább esetben eredménytelen. És sok-sok családot juttat az őt megillető segély révén tisztességes megélhetéshez, míg hazajön, kit szívszakadva várnak, kinek karja elég erős arra, hogy segélyre

ne szoruljanak. Minden bizalmas kérés, míg a felsőbb parancsnoksághoz ér, előbb egy tanítón szűrődik ez át. De aztán nincs is az a generális, kinek szavát jobb szívvel követné a baka a tanító, pardon: kadett vagy hadnagy urénál!

A tanító a maga szervezőképességét, pedagógiai érzékét, morális erejét itt is érvényesíti a katonaság szögletes vasfegyelmébe szorított kalodájában. Hogy erkölcsi és hazafias szempontból a tanító mily erjesztő munkásságot fejt ki a hadseregben, azt a szellemi élet logaritmusával sem lehetne kiszámítani. S hogy a Höffer-jelentések azt írhatják a háború tizenkilencedik hónapjában is: «katonáink szelleme kitünő», abban nagy részük van a tanítóknak. Amint Bismarck szerint a waterlói csatát a német Scuhlmeisterek nyerték meg; úgy mélyenlátó, praktikus és fanatikus nacionalizmusáért rajongó németek parlamenti beszédekben könyvelték el a németek eddigi sikereit a technika vívmányain kívül, a német Schulmeisterek javára. Vajjon nálunk elismerik-e majd háború után, hogy a magyar tanítónak milyen szerepe volt a háborúban s ha valaki két ember helyett dolgozott nemzeti kötelességből, akkor a tanító kétszer kettő helyett dolgozott becsülettel a jobb jövő reményében.

Igy megnyugvása s egyben minden arany kiüntetésnél becsesebb az: a nép, a társadalom halájának zálogosa. Ez erkölcsi ugyan, de felér minden anyagi értéknél. A természetükénél fogva is kedves hitvesi leveleken kívül, melyek saját fészükünkről hoznak hírt; vigaszként szolgálnak a szenvedések óráiban azok a levelek, melyeket a második családtól, a Mária-kongregációból küldenek: hetenként imádkozunk a mielőbbi dicsőségteljes békéért, értetek: katonáinkért, hozzon vissza benneteket a magyarok Nagyszonya egészségben!... Majd jó Kartner prefektusunk, postafőellenőr írja, örökös hálára kötelezve: Kongregációs testvéreink holt napján szentáldozásunkat szerencsés hazatértedért ajánlják fel szívök szeretetével!... Majd legszorgalmasabb irónokartársunk így fedd meg nyájas kézlegyintéssel: «Istenben bizó lélek nem lehet pesszimista! Szent védője oltalmazza, segítse, vezérelje haza. A szent család védszentje adja vissza a háború felzavarta boldogságot. Idehaza nagy a drágaság, a megélhetési küzdelem és még nagyobb a békevágy. Naponként imádkozunk kedves katonáinkért. Megfordult szép vidékeken is? Ugy-e nincs szebb vidék sehol az otthoninál?»... Azután jönnek a tiszta szívből megnyilatkozó naiv tanítványi levelek. Mind-mind új erőt öntenek az idegenben harcoló katona lelkébe s mikor a szellő szárnyán hazajár a lelke, e levelek nyomán látja, hogy érdemes volt dolgozni, hogy nem igaz az, kit gyűlölnék az Istenek, azt teszik tanítónak, mert a tanító bírja a földnek legnagyobb kincsét, az emberek legdrágább kincsüket küldik utána: szívök szeretetét. Mikor mások keseregnek, hogy feledésbe mentek, addig a tanító a távolban is élvezzi egykori munkássá-

gának gyümölcsét: ha álás visszaemlékezésben.

Visszaemlékezés! Mily varázslatos erő rejlik ebben! Új erőt önt az öreg néptanítóba a harctéren is és ifjú szívvel és lelkesedéssel állnak Mestereknek a díszes katonai gunyában. De, hogy a szónál, százszor többet ér a példa, annak ékes példáját láttam Szászvároson. Még vasárnapon is alig néhány ember lézengett a templomban, a szentbeszédet, pedig egy országoshírű ferencrendi atya tartotta, alig is néhányan hallgatták. Mikor mi odakerültünk gyakorlati tisztképzőbe, néhány tanító összeállt, felmentünk a kórusra vasárnap és szépen kezdtük énekelgetni a mise alatt négy hangon a «Boldogszony Anyánk»-ot, «Szűz Mária hazánk reményét» stb. s harmadik vasárnapon már meg is tellett a templom, még a szószékről is dicséretet kaptak a katonák. P. Kóry Ottó, Mindszente napján az idegenből ide szakadt katonai halottak sírjának felvirágozására, kivilágítására — szeretete jeléül — mozgalmat indított, mi énekeltünk, a jó páter beszédet mondott, most már az egész város részvétele mellett, s a Mindszentei forró könnyekből, melyek a hősök sírjára kullottak, a hitéletnek új virágát temették. Karácsony előtt még Mailáth püspök is eljött meglátogatni a tisztiiskolát s a ritka katonai talentumokkal ékeskedő Winter Frigyes vezérkari őrnagy vezetésével, az összes katolikus tisztjelöltek meggyóntak, áldoztak s így megerősödve, az élet forrásának kiapadhatatlan kincseivel megáldva, indult Erdély új tisztigenerációja az élet legválságosabb útjára: a harcterre. S a lelki megtisztulás előfutára a tisztikarban néhány igénytelen tanító volt, mint amilyen igénytelenek a nagy Mesternek halászkoból apostolokká nőtt férfiai voltak.

Hiába: a tanító csak tanító marad, az életnek bármely viszonylatába kerül, még akkor is, ha oldalára felkötik a csillogós kardot és fényes tiszt mondurba bujtatják. Azért az udvari bálokra belépőjegyül szolgáló tiszt ruhában is oly tiszteséggel végzi a dolgát, mint a polgári szürke ruhában, mint egyszerű, de mindig lelkes, eszméktől áthatott, eszmékért dolgozni, élni, halni kész tanító.

## Török iskolák a török hódoltság idejében.

Irta: Deák Antal.

A török-magyar világban a török, mohamedán hitfelei számára, nemcsak papról és templomról, hanem *iskoláról* is gondoskodott — minden vonalon.

Iskolái vagy elemi iskolák (népiskolák) voltak, vagy felsőbb iskolák.

Ahol csak mohamedán gyermekek vannak, mindenütt van *népiskola*.

Iskolahelyiség gyanánt a templomok szolgál-

nak. A gyermekek köröskörül a fal mellett ültek, hátukat a falnak támasztva.

A tanító ütemszerűleg tanítja őket olvasni: és pedig a Koránból: ez az olvasókönyvük. Az olvasással együtt tanulják vallásuk elemeit és szertartásait. Ugyanígy — földön ülve — s a papírost összehuzott lábaikra téve, tanulják a török fiúk az írás mesterségét.

Kiválóbb helységekben — például Budán, Temesvárott, sőt még Szigetvárott is — *felsőbb iskolákat* nyitottak a törökök. Akik ezen felsőbb iskolákból kikerültek, papi és bírói pályára léphettek a törököknél.

Ebből látszik, hogy a török, abban a régi török-magyar világban, nem hanyagolta el a közoktatást, sőt az írás és olvasás tudása sokkal közönségesebb volt náluk, mint Európa akár-melyik országában.

Tehát a török ebben a tekintetben is méltó a megbecsülésre.

## IRODALOM. MŰVÉSZET.

**Brunovszky Rezső népiskolai könyvei.** Az ország katolikus tanítószága előtt néhány év óta ismeretes Brunovszky Rezsőnek, mint tankönyvírónak a neve, de e néhány év alatt a *Szent-István-Társulat* részéről közrebocsájtott iskolakönyvei őt a legjobb magyar tankönyvírók sorába emelték. Egy világos elmével, biztos kézzel, bőséges tapasztalattal és szakismerettel, valamint helyes módszerrel dolgozó, izig-vérig pedagógus-ember nagyértékű produktumai ezek a könyvek, amelyeknek használata élvezet és megkönnyebbülés tanítónak, növendéknek egyaránt. *Brunovszky Rezsőnek* lapunk mai hirdetésí rovatóban soroljuk fel részletesen a könyveit, itt csak arra kívánjuk felhívni kartársaink figyelmét, hogy e könyvek a magyar tankönyvirodalomnak legsikerültebb és legújabb termékei közé tartoznak.

**Új háborús imák és énekek** dr. Pécsi Gusztáv szép alkalmi imáival és a «Stella maris» új dallamú kottájával, a *Stampay* «Énekek és imák» ingyen melléklete. Külön 10 fillér az *évesített tanítók árváinak javára*. Kapható Köbölkúton.

**Zenevilág.** A Hackl N. Lajos által szerkesztet Zenevilág XIII. évfolyamának 4. száma a következő tartalommal jelent meg: Katonadalok és katonai daloskönyvek. A szász királyság tanító- és tanítónőképzőinek új ének- és zenetanterve. Az olasz zenei szavak a zenében. Kritikai szemle, külföldi lapszemle. A lap ezenkívül gazdag tartalommal hozza a bel- és külföldi nevesebb zenei eseményeket.

**Egyházi énekek és Himnuszok.** Ilyen címen adta ki vallásos szellemű költeményeit, melyek megzenésítésre és éneklésre alkalmasak *Fridrich Sándor nógrádvéőei plébános*. Céljának a szerző szépen megfelel és a megnyugvás után epedő lelkek sok vigasztalást merítenek énekeiből. Ára füzve 70 fillér, kötve 1 korona. Megrendelhető a «Katholikus Kántor» (egyházzenei szaklap) kiadóhivatalában Eger, Gimnázium-utca 3. szám.

## TÁJÉKOZTATÓ.

**Háborús pedagógiai emlékek megőrzése.** *Kivonat a Szatmáregyházmegye j. évi VII. körleveléből.* A háborús pedagógiai emlékek megőrzése tárgyában a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr mult hó 14-én 31188/1916. VII. b. szám alatt körrendeletet intézett az állami és községi iskolák hatóságaihoz. E rendeletet, amely a N. L.-ban is megjelent, az egyházmegye népnevelési intézeteire is kiterjesztem és felhívom az összes tanerőket (tanítókat, tanítónőket, óvónőket) és az iskolaszékeket, hogy a rendelettel körvonalazott keretben, a felsorolt szempontokat — és az azokkal kapcsolatban a változó helyi viszonyok szerint még bizonyára felmerülő újabb szempontokat is — tekintetbe véve, jegyezzenek fel és gyűjtsenek minden adatot, mely a községre, különösen pedig az óvoda és iskola életére jellemző, a nevelésben értékesíthető.

A) Kívánatos tehát, hogy minden népnevelési intézet fektessen fel könyvet, melyben a község és az iskola háborús időszakának eseményei feljegyezve, alapot létesít az iskola történetéhez. Ez a munka tovább folytatva és a multa visszamenőleg kiegészítve, idővel hűsleges tükre lesz az iskola fejlődésének. Kedvező viszonyok mellett az iskola története kibővíülhet a község művelődési történetévé, valamikor pedig nevelés- és műveltség-történeti szempontból fontos kútforrássá lehet.

B) Állítsa össze minden intézet a rendelethez mellékelte kérdőív alapján, azon számszerű adatokat, melyek az iskolának a háború szolgálatában kifejtett tevékenységét, valamint a tanítószemélyzet és a gyermekek háborús munkáját megrögzítik. Ezen adatokat az 1914/15 és az 1915/16. tanévről külön-külön íven kell összeállítani. Ha egyik-másik helyen olyan adatok állanak rendelkezésre, melyek a kérdőív pontjaiba be nem illeszthetők, ezeket az ív végén kell külön feltüntetni. Az egyes intézetek által így összeállított adatok a háború befejeztével később közlendő határidőre lesznek a kerületi tanfelügyelők útján az egyházmegyei hatósághoz be-terjesztendők.

C) Létesítsen gyűjteményt a tanulók dolgozataiból, rajzaiból és munkáiból; a tanító munkáiból és minden az iskolában értékesített vagy később értékesíthető háborús emlékből.

D) Azon intézetek, melyek évi jelentéseiket nyomtatásban teszik közzé, az eredményekről számoljanak be értesítőikben, hogy más iskolák is okulhassanak belőle. Az értesítők egy példányát az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeumba küldjék be.

E) A tanítók és óvónők kísérik figyelemmel és jegyazzék fel a kisdedővő és az iskola megváltozott körülményei között sokszor szükségparancsolta rendkívüli intézkedések következményeit, különösen a vallásérkölesi és testi nevelésben, valamint az egyes tárgyak tanításában önként kínálkozó és tudatosan alkalmazott segédeszközöket (diadalok, ünnepélyek, sebesültek ápolása, adományok gyűjtése, gazdasági munkák tömeges végzése, kertészkedés, női kézimunkák, szabadban való tartózkodás, természeti megfigyelés stb.) és újabb tanítói fogásokat (több osztály összevonásánál az idő megrövidítésével alkalmazott eljárásokat stb.) és a legfontosabb tapasztalatokat a tanítóttestületi üléseken beszéljék meg,

ezekről tegyenek jelentést, illetőleg számoljanak be a pedagógiai irodalomban.

Az eképen összegyűjtött anyag nemcsak értékes emlék és érdekes tanítási eszköz, hanem gondozva és megőrizve, bármikor felhasználható tudományos feldolgozásra, országos kiállítás céljaira vagy háborús emlékek múzeumának létesítéséhez.

Végezetül felkérem a lelkes urakat, mozdítsák elő a tanítószemélyzet ebbeli munkáját, különösen kérem a kerületi tanfelügyelő urakat, hogy iskolalátogatásaik alkalmával ne csak buzdítsák a tanítókat és az illetékes helyi tényezőket, hanem szolgáljanak tanácsal, útbaigazítással és ahol szükséges, támogassák is a törekvéseikben, hogy a megpróbáltatás e nagy napjaiban egyfelől a gyermekek és a tanító között létrejött benső viszonyoknak és a társadalomnak az iskolához való közeledésében rejelő érdekek, másfelől az iskolának az élet feladataihoz és követelményeihez fokozottabb mértékben való alkalmazkodásában mutatkozó nemzetnevelői törekvésnek állandósításával és az ezekből származó tanulságok értékesítésével tudatosabban előkészülhessünk a jövőben reánk váró nagy feladatokra.

## HIREK.

**Felvétel az egri r. kath. tanítónőképzőbe.** Fölkérjük mindazon igen tisztelt szülőket, akik leánykájukat az 1916/17-ik tanévre az *Angolkisasszonyok B. M. V. egri* intézetében mint bennlakó növendéket óhajtják a képző I-ső osztályába járatni, okmányokat legkésőbb június 15-ig adják be. A később benyújtottak a jelentkezők nagy száma miatt tekintetbe nem vehetők. *Igazgatóság.*

**Felvétel a szepeshelyi r. kath. tanítóképző intézetbe.** A szepeshelyi r. kath. tanítóképző intézet I. évfolyamába a jövő 1916—17. tanévre oly éptestű növendékek vétetnek föl, akik 14-ik évüket már

betöltötték, de 18 évesnél nem idősebbek és annyi előképzettséget igazolnak, amennyit a község- vagy polgári iskola IV. osztályának sikeres elvégzése nyújt. Szegénységüket igazoló, szorgalmi és magvasiveleti tekintetben kifogástalan növendékek 80—100 korona segélyben részesülnek. Szepeshely, 1916 május 12-én. *Dr. Szeman János* igazgató.

**A tanító szíve.** *Janda Jenő* nyitramegyei harádcsi tanító mint hadnagy harcolt a harctéren és halálos sebet kapott. Csak épen annyi ideje volt, hogy tisztársainak elhaló hangon megsughatta az utolsó kívánságát. Minden pénzt az apjának, aki ugyanannál az iskolánál tanító, vigyék el és mondják meg neki, hogy tegye azt a pénzt takarékpénztárba és a kamataiból minden esztendőben jutalmazzon meg egy tót gyereket, aki legjobban megtanult magyarul. *Janda Jenő* igazi hőstét és igazi magyar tanító. Kegyeletes kívánságát teljesítették, emlékéért pedig a nyitramegyei tanítók meg fogják örökíteni abban a faluban, ahová utolsó sóhajtását küldte.

**Szünidei tanfolyam.** A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1916. évi 40.503. sz. rendelete értelmében a folyó évi nyári szünidei alatt gyengetehetségük oktatására képző szünidei tanfolyam lesz. A tanfolyam június hó 26-ától számított öt héten át fog működni. A tanfolyamra 20 okl. népiskolai tanító és tanítónő vétetik fel; (és pedig nyolcan lakás és ellátás kedvezménye mellett. A többiek saját költségükön hallgathatják a tanfolyamot. A székesfőváros területén működő és lakó tanítók és tanítónők közül elsősorban azok vétetnek föl, akik 30 kor. tandíjat fizetnek.

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz címzett, egykoronás bélyeggel ellátott kérvények oklevél csatolásával 1916. évi május hó 25-ig alulírottához küldendők. Budapest (Alkotás-u. 53.), 1916. május hó. *Berkes János* s. k. igazgató, a gyógygyed. int. orsz. szaktanácsának elnöke.

# PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK.

## Egri érseki megye.

**Szihalom** (Borsod m.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 27 kat. hold 846 □öl szántóföld, 204 □öl lucernás. Lakás: 3 szoba, konyha, kamra, pince, istálló és szin, 660 □öl kert. Párbérmegváltás évi 1700 kor. Községtől deputatum évi 252 kor., Rajner-alapból 50 kor. 40 fillér. Stóla és alapítványi szentmisék után 360 kor. Kötelezései: a reá bizandó iskolában a gyermekeket nevelni, tanítani, mindkét nemű ifjúságot énekre tanítani. Az ismétlő, illetve gazdasági iskolában tanítani. A faiskolát kezelni, e szakban oktatást adni. A népösszeírást eszközölni. A gyermekeket a templomba és istentiszteletre vezetni, ott felügyeletet gyakorolni. Az összes kántori teendőket teljesíteni. A javadalmat terhelő mindennemű adókat, állami illetékegyenértéki adót pontosan fizetni. A választás ének- és orgonapróbával június hó 15. d. e. 10 órakor lesz, melyre pályázók saját költségükön személyesen kötelesek megjelenni. Pályázati kérvényeket keresztlelél, oklevél, családi állapotot igazoló bizonyítvány, eddigi működésről szolgálati bizonyítványok, eskütelését igazoló bizonyítvánnyal fölszerelve *június 4-ig* iskolaszékhez intézve *Bukoveczky Sándor* h. esperes plébánoshoz Szihalomba kell küldeni. Az állomás aug. 1-én elfoglalandó.

184 1—1

## Győri püspöki megye.

A **dunacsuni** kántortanítói állásra ez év márc. 12-én hirdett pályázat meghosszabbított *jun. 30-ig*. Kántori képzettségű tanítónők is pályázhatnak. Az állást a megválasztott szept. 1-én köteles elfoglalni. *Iskolaszék.* 183 1—1

A **tatai** róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra *újn. 15-éig* pályázatot hirdet. Fizetése az 1913. évi XVI. t. c. szerint és 20 kor. kertilletmény. Lakbér 300 kor. Kötelezése a rábizott osztályt, illetve osztályokat tanítani, a kántort betegség, vagy katonai szolgálat esetén helyettesíteni a stólaért. Az állás államsegélyes és 1916. szeptember 1-én foglalandó el. Pályázatok *Dr. Garuly József* iskolaszéki elnök címére küldendők. 180 1—1

## Veszprémi egyházmegye.

A **devecseri** (Veszprém m.) róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Járandósága: 1. a hitközségtől 600 kor., 2. 750 házaspár után 1/4 p. m. rozs, 3. 9 kat. hold 1160 □öl szántóföld és rét, 4. 32 köbméter tűzifa a házhoz szállítva (16 m<sup>3</sup> hasáb és 16 m<sup>3</sup> dorongfa), 5. hitközségi költségvetés, adókievetés, számadások elkészítése és iskolaszéki jegyzőkönyv vezetéséért 200 kor. 6. Lakbér 400 kor. 7. Kertilletmény 20 kor. 8. Stóla a díjlevél szerint 200 kor. 9. Jogosultaknak megfelelő államsegély. Kötelezése az összes kántori

teendőket önállóan végezni és egy osztályt vezetni. Tanulv. magyar. Pályázati határidő *jún. 6.* A választás *jún. 7-én* lesz. A megválasztott szept. 10-én tartozik állását elfoglalni. *Derdák Lőrinc* iskolaszéki elnök.

182 1--1

Tiszteletteljesen kérem kartársaimat, méltóztassanak — akár készséges vizontszolgálatom fejében is — közölni velem oly nagyobb helyen üresedésben levő, vagy üresedésbe jövő róm. kath. kántori (vagy kántortanítói) állást, hol a kántorságban, ének és zenetanításban (hegedű és zongora) továbbá társadalmi és kulturális téren mostani állomasoménál is szelesebb működési kört találhatnék. Természetesen nyilvános pályázásra gondolok. Szíves megkeresésre kimerítően válaszolok, esetleg személyesen is bemutatkozom. Levelet a következő címre kérek: *Krausz Mária* urhölgy, Budapest, Hársfa-u. 29. f. a. 6. 181--1

### Cseh István

orgonaépítő-cég Eger.  
Kovács János - utca.  
Elvállal mindennemű

orgonaátépítést, javítást, tisztítást és hangolást az ország bármely részében lelkiismeretes pontossággal, mérsékelt árban.

131-3

### Az „Új jeremiádok”

a harctéren küzdő, fogságban levő, vagy elesett hősökért megható miseénekeket, valamint háborús búcsuzatókat tartalmaz. Megrendelhető: SZÉCSI k.-tanítónál, Domaháza, Borsod.

## JÖVEDELMEZŐ

mellékfoglalkozást, mit ki-ki kevés fáradsággal könnyen elintézhet, ajánlunk. Érdeklődőknek díjtalanul ad felvilágosítást a «MEH» Budapest, Frangepán-u. 4. f. 170-9

### Stampay

ének- és imakönyve **háborús énekekkel** bővítve, félvászonban 50 fill., egészvászonban 70 f., bőrkötésben netto 3-60 K. Tízre egy ingyen. Kotta ingyen, kötve 50 fill., **Köbölkuton**, Észtergom megye. A Stampay Miklós-féle **Köszöntőkönyvecske** nem nálam kapható, hanem öcsémnél Nógrád-kisterenyén, 1 db frco 20 fill., 12 db 2 kor. 783-12

## Május királynőjének

dicsőítésére alkalmas énekek:

**Hazaifias Mária-dalok** (háborús) I., II., III. füzet darabonként 3 K.

**Mária-dalok** I. füz. 1-50 K, II. f. 2 K, III. f. 3 K, IV. f. 2 K, V. f. 4 K, VI. f. 2 K.

«**Május királynéja**» vizsgára (egy felvonás) 6 K. Karszólám 60 fill. Magánszólám 60 fill.

«**Miatyánk és Üdvözlégy**» 2 K.

Kapható:

176-1

KONTOR ELEK Budapest, II. Lánchíd-u. 2.

## Brunovszky Rezsőnek országszerte elismert jelességű népiskolai könyvei:

Új abc és olvasókönyv, a biblia és káté elemeivel. Negy kiadás 62 fillér.	
Ugyanez, kisebb kiadás	50 «
« « « írva-olvasztató módszer	50 «
« « « fonomimikai	50 «
« nagyobb « « «	62 «
Magyar olvasókönyv, a II. oszt. számára	70 «
« « « a III. « « «	82 «
Új képes magyar nyelvtan, a II. oszt. számára	26 «
Magyar nemzet története, a fels. osztályok számára	62 «

Megrendelhetők a

## Szent-István-Társulatnál,

hol tiszteletpéldányokkal is szívesen szolgálnak.

Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-u. 28. szám.